

ØKONOMISK-ADMINISTRATIV AFDELING

Erhvervsudviklingen i »udkantsamterne« i 70erne

I en undersøgelse af Peter Hartoft-Nielsen*) anføres, at der gennem 70erne er sket en decentralisering af såvel arbejdsstyrken som beskæftigelsen, således at tilgangen til arbejdsstyrken og i antal arbejdspladser er væsentlig større i Vestdanmark end i Østdanmark og større i de mindre end i de større byer.

Dette er sket til trods for, at der inden for de beskæftigelsesmæssigt mest stabile og ekspansive hovederhvervsgrupper er beskæftiget langt flere pr. 1.000 indbyggere i f.eks. hovedstadsregionen end i f.eks. de mindre byer i udkantsamterne (disse er defineret som kommuner, hvis største by har under 10.000 indbyggere, og som ligger i Nordjylland, Viborg, Ringkøbing, Ribe eller Sønderjyllands amt).

Decentraliseringen hænger sammen med forskellige regionale udviklingstendenser, der især har været særlig markante inden for industrien. Hovedstadsregionen og de større provinsbyer har været præget af en kraftig tilbagegang i antallet af arbejdspladser inden for de produktive byerhverv, specielt efter krisens gennemslag i 70erne, mens udkantsamterne og specielt de mindre byer har haft vækst, selv efter krisens gennemslag.

Den regionale omfordeling af industriens arbejdspladser har stået på gennem to årtier, men karakteren har ændret sig fra 60erne til 70erne. I 60erne skete den regionale omfordeling for en stor del ved udstødning og udflytning af virksomheder i hovedstadsregionen inden for betrængte brancher, tekstil-, beklædnings-, træ- og møbelindustri samt ved filialudlæg med det formål at udnytte den rigelige og billige arbejdskraft i udkantsamterne. Denne udvikling skete overvejende i de større byer, og disse brancher og virksomhedstyper genfindes derfor i udkantsamternes større byer i slutningen af 70erne. Hovedparten af den regionale omfor-

deling inden for industrien i 70erne er derimod sket til de mindre byer i udkantsamterne, og denne omfordeling har haft en væsentlig anderledes karakter og medført en anderledes struktur.

Hartofts analyse viser således, at det mod slutningen af 70erne er de mest ekspansive dele af den danske industri, der er lokaliseret i udkantsamternes mindre byer, og at det er en ret betydelig del af arbejdspladserne i de ekspansive virksomhedstyper, der er lokaliseret her. I udkantsamternes mindre byer er der i dag en klar overvægt af virksomheder og arbejdspladser i underbrancher med størst produktionsudvikling, og underbrancher, der er mest eksportorienterede. Dette gælder både inden for jern- og metalindustrien og inden for den øvrige industri, men hovedparten af arbejdspladserne i disse underbranchetyper er i jern- og metalindustrien.

Analysen af jern- og metalindustrien viser, at det er de teknologisk mest avancerede dele af branchen, der er lokaliseret i udkantsamternes mindre byer, de dele, der må formodes potentielt at have størst international konkurrenceevne og de største udviklingsmuligheder. De brancheområder, hvor konkurrencefaktorer som teknologisk know-how og en bredt kvalificeret arbejdskraft bedst kan gøre sig gældende, er de, der er bedst repræsenteret i udkantsamternes mindre byer. Samtidig viser det sig hverken at være filialvirksomheder eller udflyttede virksomheder, som det var i 60erne, men derimod lokalt startede virksomheder, hvilket betyder, at udviklingen i betydelig grad er igangsat selvstændigt. Der er tillige tale om ret unge virksomheder, og relativt mange af dem er mindre, stærkt eksportorienterede virksomheder.

Omvendt viser analysen, at væksten generelt ikke sker i de store virksomheder med deres vidtgående arbejdsdeling, med laboratorier og mange funktionærer og med mono-

*) Peter Hartoft-Nielsen: Den regionale erhvervsstruktur- og beskæftigelsesudvikling, Lavindkomstkommissionens Sekretariat 1980.